

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1921 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om de tillfälliga utskottens avskaffande och ersättande med utskott, gemensamma för båda kamrarna.

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Clason, Hellberg, Johansson i Kälkebo*, Strömberg, K. J. Ekman, Thulin, Modig, Sandegård*, Bruhn*, Magnusson i Tumhult*, Jansson i Edsbäcken, Leander, Nilsson i Antnäs, Hansson i Gårda, Hansson i Sölvesborg*, Gustafson i Kasenberg och Karlsson i Vadstena.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 173, har herr *Lindhagen* hemställt, "att riksdagen ville med intressepolitikens dagsfrågor i vikt och betydelse likställa de andliga spörsmålen, framåtskådandet och det liv, som rör sig utanför landets gränser, samt i överensstämmelse med en sådan åskådning besluta eller hos regeringen begära förslag till sådana ändringar i grundlagarna, att de nuvarande *tillfälliga utskotten* upphävas samt en återgång sker till 1810 års riksdagsordnings grundsats, enligt vilken alla allmänna ärenden böra beredas av utskott, gemensamma för båda kamrarna, och komma till avgörande samtidigt i båda kamrarna".

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Förslag om de tillfälliga utskottens avskaffande och ersättande med för båda kamrarna gemensamma utskott hava vid upprepade tillfällen varit

*Utskottets
yttrande.*

före. En ingående redogörelse för motiven för och emot denna utskottsforms bibehållande lämnas i det betänkande, som den 13 december 1907 avgavs av för utredning av frågan om lätnad i riksdagens arbete tillsatta kommitterade. Dessa kommitterade kommo till det resultatet, att de tillfälliga utskotten borde bibehållas. Samma uppfattning hyste även den kommitté, som den 13 oktober 1916 tillsattes för samma ändamål och som i sitt den 18 december 1916 avgivna betänkande refererade den av 1907 års kommitté i denna fråga givna framställningen. De skäl, som vid dessa tillfällen anförts för de tillfälliga utskottens bibehållande, äga enligt utskottets mening fortfarande giltighet. Utskottet, som alltså anser sig böra avstyrka förevarande motion, kan sålunda beträffande vissa detaljer hänvisa till nämnda kommittébetänkanden och skall endast angiva de huvudsynpunkter, som varit bestämmande för utskottets ställningstagande.

Utskottet vill då först erinra om de huvudsakliga skäl, som anförts för de tillfälliga utskottens avskaffande. Främst har härvid gjorts gällande, att de tillfälliga utskotten ej kommit att motsvara det syfte, som lett till deras inrättande, nämligen önskan att få olikartade frågor handlagda av speciellt sakkunniga personer. De tillfälliga utskotten pläga nämligen i praxis utses till ett bestämt antal för varje riksdag, varvid en viss arbetsfördelning mellan dem kommit till stånd. Resultatet härav har givetvis blivit, att sakkunskapen för varje speciell fråga icke i den grad, man från början tänkt sig, kunnat tillgodoses vid utskottens tillsättande. Man har även anført, att det successiva behandlingssätt, som måste begagnas i frågor, som tillhöra tillfälliga utskotts handläggning, medför en betydande tidsutdräkt.

Vad beträffar det förstnämnda av de skäl, som anförts mot de tillfälliga utskotten, måste detsamma, enligt utskottets mening, så till vida erkännas hava giltighet, som de tillfälliga utskotten utan tvivel icke fullt kommit att utveckla sig i den riktning, som man ursprungligen tänkt sig. Den anpassning av utskottens antal och sammansättning efter föreliggande frågor, som man vid de tillfälliga utskottens inrättande avsåg, har tydligen icke helt vunnits. Enligt utskottets mening tala dock ur synpunkten av en god beredning av ärendena övervägande skäl för att de tillfälliga utskotten bibehållas och ej ersättas av ett eller flera ständiga utskott. Kamrarnas rätt att bestämma de tillfälliga utskottens antal och sammansättning efter ärendenas olika beskaffenhet synes fortfarande vara av ett betydande värde; sålunda tillsätter som bekant andra kammaren varje år fem tillfälliga utskott med i stort sett skilda kompetensområden, varigenom stora möjligheter beredas att i varje utskott invälja inom dess verksamhetsområde särskilt kvalificerade personer.

De stora svårigheter, som möta mot de tillfälliga utskottens ersättande av ett eller flera ständiga utskott, äro uppenbara. Det betydande antal ärenden av synnerligen skiftande beskaffenhet, som nu tillhöra de tillfälliga utskotten, synas icke lämpligen kunna hänföras till ett enda ständigt utskott, vars kompetensområde tydligen skulle komma att sakna varje enhetlighet. De skäl, som ledde till besvär- och ekonomiutskottets ersättande med tillfälliga utskott år 1866, torde alltså i denna punkt fortfarande äga giltighet. Även mot de tillfälliga utskottens ersättande med flera ständiga utskott tala vägande skäl. Sålunda skulle det möta svårigheter att fastställa någon rationell fördelningsgrund för hithörande, ytterst olikartade ärenden mellan dessa utskott. Dessa svårigheter bleve så mycket större, som det bleve nödvändigt att avgränsa dessa nya ständiga utskotts verksamhetsområden även gentemot de förutvarande ständiga utskotten. Slutligen vill utskottet i fråga om den tillfälliga utskottsorganisationens lämplighet ur synpunkten av ärendenas beredning framhålla, att de anmärkningar, som i förevarande motion i detta hänseende riktas mot de tillfälliga utskotten, torde sakna grund. Enligt utskottets mening har den beredning, de tillfälliga utskotten givit till desamma hänvisade frågor, i regel varit tillfredsställande.

I fråga om den tillfälliga utskottsorganisationens lämplighet ur synpunkten av riksdagsarbetets snabba fortgång, vill utskottet betona fördelen av att en del förslag kunna bortsovras i den kammare, där de först väckas, och att medkammaren sålunda besparas arbetet att med dem taga befattning. Av den statistik över de tillfälliga utskottens utlåtanden 1918—1920, som utskottet bifogar sitt utlåtande, framgår, att det antal ärenden, som sålunda behöver behandlas av blott en kammare, är ganska betydligt. Fördelen av detta förhållande uppväger, enligt utskottets uppfattning, för de frågor, det här gäller, mer än väl den ganska obetydliga tidsutdräkt, som ärendenas successiva behandling orsakar.

Slutligen vill utskottet betona, att enligt utskottets mening ett viktigt skäl för de tillfälliga utskottens bibehållande ligger däri, att genom desamma garanteras, att så gott som samtliga riksdagens ledamöter få tillfälle att deltaga i utskottsarbete. Om de tillfälliga utskotten ersattes av ständiga, skulle följden bliva, att en stor del av andra kammarens ledamöter utestängdes från allt deltagande i utskottsarbetet, och detta vore givetvis för riksdagsmännens kännedom om och intresse för riksdagsarbetet menligt. Härtill kommer, att i andra kammaren väckes ett betydligt större antal motioner, som tillhöra tillfälligt utskott, än i den första. Det synes därför vara av stor vikt, att man genom bibehållande av de tillfälliga utskotten fortfarande möjliggör, att utskottsorganisationen i viss mån anpassar

sig till förefintliga olikheter mellan de båda kamrarna och sålunda bidrager till riksdagsarbetets smidiga och ändamålsenliga organisation.

Av anförda skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 april 1921.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservationer:

1) av herr *Reuterskiöld*, som ansett, att utskottet bort i anledning av motionen utarbета och framlägga förslag till nödiga grundlagstexter i syfte att, möjligen med bibehållande av kamrarnas rätt att utse tillfälliga utskott, begränsa dessas användning genom inrättande av ett gemensamt "allmänt besvärsutskott" på 20 ledamöter för vissa av de nu till tillfälliga utskott hänvisade ärenden;

2) av herr *Thulin*;

3) av herr *Leander*.

Bilaga.

Statistik över de tillfälliga utskottens utlåtanden 1918—1920.

År	Antal utlåtanden av första kammarens tillf. utskott:			Antal utlåtanden av andra kammarens tillf. utskott:			Antal utlåtanden av samtliga tillf. utskott:		
	Utlåtanden i anl. av förslag väckta endast i första kammaren.	Utlåtanden i anl. av förslag väckta likalydande i båda kammarna eller endast i andra kammaren.	Summa utlåtanden av första kammarens tillfälliga utskott.	Utlåtanden i anl. av förslag väckta endast i andra kammaren.	Utlåtanden i anl. av förslag väckta likalydande i båda kammarna eller endast i första kammaren.	Summa utlåtanden av andra kammarens tillfälliga utskott.	Utlåtanden i anl. av förslag väckta endast i den kammare, som tillsatt resp. utskott.	Utlåtanden i anl. av förslag väckta likalydande i båda kammarna eller endast i medkammaren till den, som tillsatt resp. utskott.	Summa utlåtanden av de tillfälliga utskotten.
1918	15 (7) ¹⁾	45	60	53 (20) ¹⁾	21 ²⁾	74	68 (27) ¹⁾	66	134
1919	11 (5)	37 ³⁾	48	40 (16)	19 ⁴⁾	59	51 (21)	56	107
1920	31 (18)	38 ⁵⁾	69	55 (32)	28 ⁶⁾	83	86 (50)	66	152

¹⁾ Siffror inom parentes beteckna antalet sådana utlåtanden, som angå förslag, vilka på grund av avslag av ena kammaren icke kommit under medkammarens prövning.

²⁾ I tre av dessa sammanföras dock därjämte motioner, väckta endast i andra kammaren.

³⁾ » ett » » » » » » » » första »

⁴⁾ » tre » » » » » » » » andra »

⁵⁾ » ett » » » » » » » » första »

⁶⁾ » två » » » » » » » » andra »